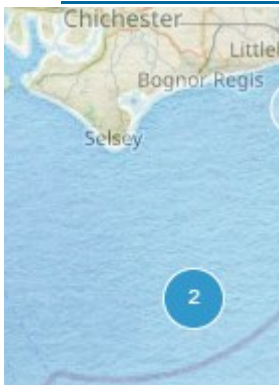

Het Nederlandse oorlogsschip

De *Klein Hollandia*, eigendom van de Admiraliteit Rotterdam, was betrokken bij alle grote zeeslagen van de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog (1665-1667). In 1672 maakte het schip deel uit van het eskader van Admiraal de Haese dat de Smyrna-vloot begeleidde op de reis van de Middellandse Zee naar het Kanaal, onderweg naar Nederland. Bij het eiland Wight werd het eskader aangevallen door een Engels eskader onder Admiraal Holmes. Op de tweede dag – 23 maart – brak een zware strijd uit, waarin de *Klein Hollandia* zwaar beschadigd werd. De gezagvoerder van dit schip, Jan van Nes, werd tijdens het gevecht gedood. Het schip werd overwonnen en geënterd door de Engelsen, maar kort daarna (24 MAART 1672) zonk de *Klein Hollandia* met zowel Engelse als Nederlandse zeelui aan boord. Deze verrassingsactie door het kleine eskader onder Sir Robert Homes en Sir Frescheville Holles droeg bij aan het begin van de Derde Engels-Nederlandse Oorlog.

Zie mass.cultureelerfgoed.nl voor meer informatie.

Samenstelling squadron Holmes

St. Michael
Resolution
Cambridge
York
Fairfax
Diamant
Succes

Samenstelling squadron de Haze

Vlissingen
Utrecht
Klein Hollandia
Dordrecht
Delft

Het Nederlandse oorlogsschip dat verloren ging.

De *Klein Hollandia*, eigendom van de Admiraliteit Rotterdam, was betrokken bij alle grote zeeslagen van de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog (1665-1667). In 1672 maakte het schip deel uit van het eskader van Admiraal de Haese dat de Smyrna-vloot begeleidde op de reis van de Middellandse Zee naar het Kanaal, onderweg

naar Nederland. Bij het eiland Wight werd het eskader aangevallen door een Engels eskader onder Admiraal Holmes. Op de tweede dag – 23 maart – brak een zware strijd uit, waarin de *Klein Hollandia* zwaar beschadigd werd. De gezagvoerder van dit schip, Jan van Nes, werd tijdens het gevecht gedood. Het schip werd overwonnen en geënterd door de Engelsen, maar kort daarna (24 MAART 1672) zonk de *Klein Hollandia* met zowel Engelse als Nederlandse zeelui aan boord. Deze verrassingsactie door het kleine eskader onder Sir Robert Homes en Sir Frescheville Holles droeg bij aan het begin van de Derde Engels-Nederlandse Oorlog. Zie mass.cultureelerfgoed.nl voor meer informatie.

Historie

Het onbekende scheepswrak, dat een paar jaar geleden werd ontdekt voor de kust van Eastbourne Zuid-Engeland is een Nederlands oorlogsschip uit de 17e eeuw, blijkt uit onderzoek. De Klein Hollandia was een lineschip gebouwd voor de admiraliteit van Rotterdam (Maze) tussen 1654-1656.

Beschrijving Klein Hollandia

Gebouwd: 's lands werf Rotterdam tussen 1654 en 1656

Afmetingen: lengte 133 5/6 voet, breedte 32 2/5 voet, holte 13 1/4

Kapitein Nes, J. Jzn

Aantal opvarenden 264

Lengte 40,5 m (133 voet)

Breedte 10,2 m (33,5 voet)

Diepgang 4 m (13 voet)

Staat van dienst

Sont 1658

De Klein Hollandia nam deel aan de slag in de Sont op 29 oktober 1658 onder admiraal Wassenaar van Opdam. Vlaggenkapitein van de Klein Hollandia was toen Laurens Heemskerk. De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden steunde Denemarken tegen de Zweedse koning Karel X Gustaaf die een offensief was tegen Denemarken. De Nederlandse hulp kwam net op tijd. Ze dwong de Zweedse vloot om de blokkade van Kopenhagen op te heffen. Het succes had wel een prijs. Vice Admiraal Witte de With sneuvelde en zijn vlaggenschip de Brederode ging verloren.

De Tweede Engels-Nederlandse Oorlog (1665-1667)

Klein Hollandia vocht in alle grote zeeslagen van de tweede Engels-Nederlandse Oorlog.

In de slag bij Lowestoft (13 juni 1665) was de Klein Hollandia vlaggenschip van Vice Admiraal Johan de Liefde. Ze was bewapend met 57 stukken. Er waren 264 man aan boord.

De vierdaagse zeeslag (11-14 juni 1666). Kapitein Evert van Gelder. Ze was bewapend met 54 stukken. Er waren 250 man aan boord (220 zeelieden en 30 soldaten).

De Vierdaagse Zeeslag (Van Soest)

De beroemde tocht naar Chatham (19-24 juni 1667) onder bevel van admiraal Michiel de Ruiter. Kapitein was Jan Jacob van Nes (bijgenaamd Oude Boer Jaap hij was toen 66 jaar!).(1)

Smyrna vloot

De Klein Hollandia was een wat ouder schip toen het in 1671 in het smaldeel van 5 schepen van kapitein Adriaan de Haze werd uitgezonden naar de Middellandse zee. Daar moest de zogenaamde Smyrna vloot van 65 rijk beladen koopvaarders opgehaald worden om ze in konvooi veilig van de Middellandse zee naar Nederland te escorteren.(2)

Dat was nodig omdat de route langs de Noord Afrikaanse kust (het huidige Algerije Marokko) erg gevaarlijk was vanwege de vele (Barbarijse) zeerovers.

De handel met de Middellandse zee was zo lucratief dat ook marine officieren daarvan een graantje probeerden mee te pikken. Alhoewel dit was verboden deden

er veel kapiteins aan mee. In het konvooi van 1672 was kapitein Eland du Bois van de Dordrecht hierbij betrokken. Blijkt uit brieven aan zijn vrouw. Kapitein Jan van Nes werd hiervan verdacht.

Daar kwam in het voorjaar van 1672 een nieuwe bedreiging bij in de vorm van de Britse vloot. De Derde Engels-Nederlandse Oorlog stond op uitbreken. Bij het eiland Wight lag een Brits vlootteskader van 12 schepen onder bevel van kapitein Holmes (23 maart 1672).

Royal Museums Greenwich

Holmes aanval op de Smyrna vloot 23 maart 1672

Britse verrassingsaanval

Holmes kreeg toestemming om het Nederlandse konvooi aan te vallen. Er ontbrandde een felle strijd. De Klein Hollandia nam deel aan dit gevecht onder kapitein Jan Van Nes. Het schip was oud, onderbemand en slecht bewapend.

Op de 2e dag - 24 maart werd de Klein Hollandia 'redeloos geschoten'.

Vervolgens werd het schip geënterd en 'met de sabel genomen'. 'Kort daarop zonk het geheel 'doornagelde' schip met vriend en vijand aan boord. Kapitein Jan Van Nes en 50 man sneuvelden. De avond ervoor was kapitein Hase reeds gesneuveld.

Drie koopvaarders werden prijs gemaakt (volgens de Engelse bronnen 6). 1 oorlogsschip, De Klein Hollandia, ging verloren.

Nasleep,

De achtergronden van de derde Engelse -Nederlands oorlog 1672 – 1674.

De Derde Engels-Nederlandse Oorlog was de derde oorlog tussen koninkrijk Engeland en de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.

1. Triple Alliantie (1668)

De Triple Alliantie van 1668 was een bondgenootschap tussen de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, Engeland en Zweden. Het verbond was gesloten om de expansiepolitiek van de Franse koning Lodewijk XIV tijdens de Devolutieoorlog te stoppen. De geallieerden voerden geen oorlog tegen Frankrijk, maar de dreiging daarvan was al voldoende om Lodewijk een halt toe te roepen en hem het Verdrag van Aken te laten ondertekenen, dat een einde maakte aan de oorlog tussen Frankrijk en Spanje.

De Franse koning Lodewijk XIV was door de Engelse koning Karel II op de hoogte gebracht van een geheime annex van het akkoord waarin was vastgelegd dat de Spaanse Nederlanden zou worden gesteund.

Devaluatie oorlog

Een successieoorlog is een gewapend conflict tussen twee of meer individuen over de erfopvolging van een overleden of afgezette monarch. De rivalen worden doorgaans gesteund door facties binnen het vorstelijk hof. Buitenlandse mogelijkheden interveniëren soms door zich met een bepaalde factie te verbinden, waardoor de oorlog kan escaleren.

De Franse koning wilde er alles aandoen de alliantie te verbreken door de Nederlanders dwars te zitten in zowel de zeevaart als de koophandel. Ook werd vernomen dat de Franse koning voornemens was met een enorm leger op te rukken naar Duinkerken. (100.000 man)

2 januari 1671

Er werd door de Heeren Staaten besloten tot vorming van een oorlogsvloot, ook werd de Engelse koning geïnformeerd dat deze vloot noodzakelijk was om waakzaam te zijn en tevens de Tripplle Alliantie in stand te houden.

Mei 1671 ging Adm. De Ruyter naar Hellevoetsluis om de schepen vanuit de Maas in zee te brengen en daar de schepen vanuit Texel en Zeeland te verwachten.

5 januari 1671 ontving Adm.de Ruyter zijn instructies van de Heeren Staaten. (Zie boek Brandt pag.626 - 628).

Tegen 8 juni gingen de schepen vanuit de Maas naar zee.

De vloot weer terug naar de thuishavens op 25 september 1671. Dit nadat was vernomen dat de Franse koning naar zijn leger in Duinkerken was geweest ter controle. Hij had niets ondernomen tegen de Spaanse Nederlanden.

Wel werd steeds duidelijker dat de Franse koning iets van plan was tegen de verenigde Nederlanden, ook het Engeland van de Triple alliantie te trekken en de samenwerking met Holland te verbreken.

Hij liet veel personeel werven, een leger van 100.000 man te velde, 40 oorlog schepen in zee te brengen etc.

De Nederlands ambassadeur in Engeland vernam alleen vreedzame berichten en de Engelse koning had gezegd dat hij de verantwoordelijkheid zoals gesteld in het traktaat van de alliantie, zou nakomen met 40 oorlog schepen.

De Nederlandse ambassadeur in Frankrijk die nauwe contacten onderhield, verklaarde dat de seinen konden veranderen.

De ambassadeur gaf ook aan dat Frankrijk de reden was van al het kwaad. Zou zouden 40 oorlogschepen zich voegen bij 60 oorlogschepen van Engeland.

In Frankrijk werd opgemerkt dat de Nederlandse vloot werd gevreesd maar niet de landmacht. De Heeren van Staat van met name Holland, de Provinciën riep op om zich te weer te stellen. Echter maatregelen en beslissingen bleven uit die de landsbescherming zouden kunnen dienen.

De landmilitie was na 24 jaar vrede leeggelopen, verstorven en verbastert en vernietigd, Dit was niet het geval met de zeemacht. Het zeevolk bleef geoefend in strijd ter zee.

Maar velen konden zich niet indenken dat een Engeland en Frankrijk zich zouden inspannen de Nederlanden te vernietigen.

De Heeren van Staat begonnen zich te buigen over de kosten van verbetering.

Rampjaar

De aanval van Holmes was de directe aanleiding voor het uitbreken van de Derde Engels-Nederlandse Oorlog. De jonge Republiek der zeven Verenigde Nederlanden kwam in groot gevaar. Van landzijde werd ze aangevallen door de Franse koning Lodewijk XIV en de bisschop van Munster. Op zee werd de Republiek bedreigd door de geallieerde vloten van Frankrijk en Groot-Brittannië. Daarmee was de Republiek volledig omsingeld.

* Holmes was een oude bekende. Hij had in de Tweede Engelse oorlog Terschelling gebrandschat en 150 koopvaarders vernietigd in het Vlie in augustus 1666. (Holmes bonfire). De Britse vloot kreeg hulp van Laurens van Heemskerk voormalig kapitein van de Klein Hollandia. Deze was in de slag bij Lowestoft kapitein op de Vrede. Hij werd na de slag aangeklaagd voor lafhartig gedrag. Hij wachtte zijn proces niet af en vluchtte naar Engeland.

Refertes

[Dbnl.org](http://dbnl.org)

Brandt

[Nationaal archief.nl](http://Nationaal.archief.nl)

[Database UK](#)

Het Nederlands Zeewezen

Nationalarchives.gov.uk